

עצירת המסחר מול טורקיה

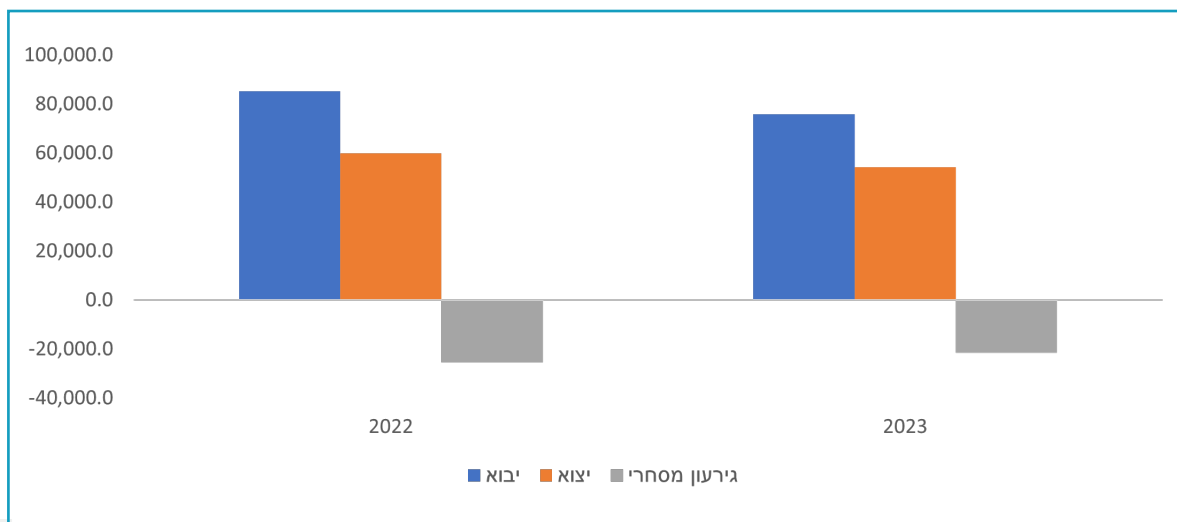
עצירת המסחר עם טורקיה השפעות על המשק הישראלי

הדרדרות היחסים בין ישראל לטורקיה נמשכת, וטורקיה מחריפה צעדים בנושא סחר החוץ מול ישראל. בהמשך לעצירת היצוא של 54 סוגי סחורות וחומרי גלם, שעיקרם לתעשייה ולענף הבניה באפריל האחרון, בשבוע האחרון טורקיה הודיעה על הקפאת כל סוגי הסחר עם מדינת ישראל, עד שתושג הפסקת אש קבועה בעזה. זמן קצר לאחר מכן, ככל הנראה בשל לחץ מדיני ובשל ההבנה שהפסקת האש אינה קרובה, ומתוך חשש שהישראלים ימצאו אלטרנטיבות קבועות ויתנתקו מהתלות ביבוא הטורקי, הטורקים חזרו בהם מאיסור המסחר באותם 54 מוצרים, ונתנו אישור זמני לחדש את האספקות לישראל. האישור ניתן אך ורק למפעלים שעבדו עם ישראל עד לאיסור היצוא שניתן לפני כחודש, ולא ליצירת קשרי מסחר חדשים.

לאור ההתפתחויות הרבות ביחסי המסחר בין ישראל לטורקיה החלטנו לבדוק – עד כמה מדינת ישראל באמת תלויה ביבוא מטורקיה? אלו ענפים צפויים להיפגע? האם נראה עליית מחירים והאם קיימות אלטרנטיבות?

ככלל, יבוא הסחורות פחת בשנת 2023 לעומת שנת 2022, לאור התמתנות בצמיחה העולמית והמקומית בעקבות העלאת הריביות ע"י הבנקים המרכזיים בעולם בשל האינפלציה, וכן לאור השפעות המלחמה על הצריכה הפרטית ועל יחסי החוץ של המדינה ברבעון האחרון של השנה. סך יבוא הסחורות של מדינת ישראל (ללא אוניות, מטוסים יהלומים וחומרי אנרגיה) עמד על כ-75 מיליארד דולר, לעומת כ-85 מיליארד דולר בשנת 2022 (ירידה של כ-13%). מדינת ישראל ככלל מייבאת יותר מאשר מייצאת – מה שיוצר "גירעון מסחרי" ביבוא מול יצוא.

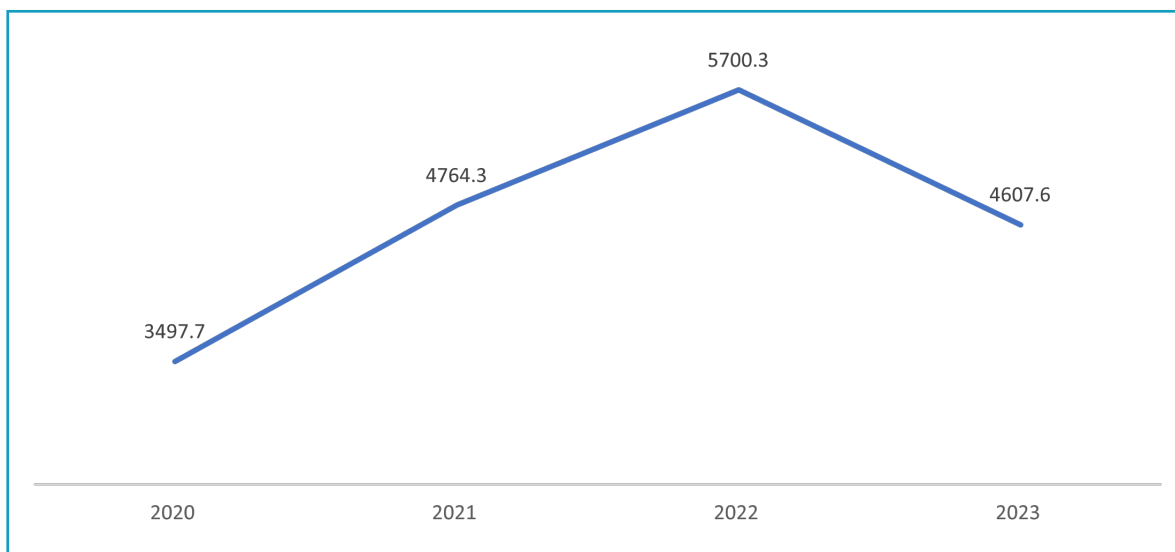
הייבוא מטורקיה, שנמצא במגמת גדילה בשנים האחרונות, קטן אף הוא, ועמד על סך יבוא (ללא יהלומים) של כ-4.6 מיליארדי דולרים, לעומת כ-5.7 מיליארד דולר בשנת 2022, ירידה של כ-19%. הייצוא לטורקיה בשנה זו עמד על סך של כ-1.6 מיליארד דולר. מכיוון שהיבוא לטורקיה גדול בהיקפיו ומשמעותי יותר, סקירה זו תתמקד בהשפעות היבוא על המשק, אך נציין שגם בצד היצוא יש למשבר השפעה לא מבוטלת על המדינה, שכן ישראל מייצאת לא מעט סחורות לטורקיה (בעיקר כימיקלים, פלסטיק וגומי ותוצרת חקלאית).

יבוא, יצוא ומאזן
מסחרי (סחורות)
מדינת ישראל בשנת
2023 לעומת
2022

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

עצירת המסחר עם טורקיה השפעות על המשק הישראלי (המשך)

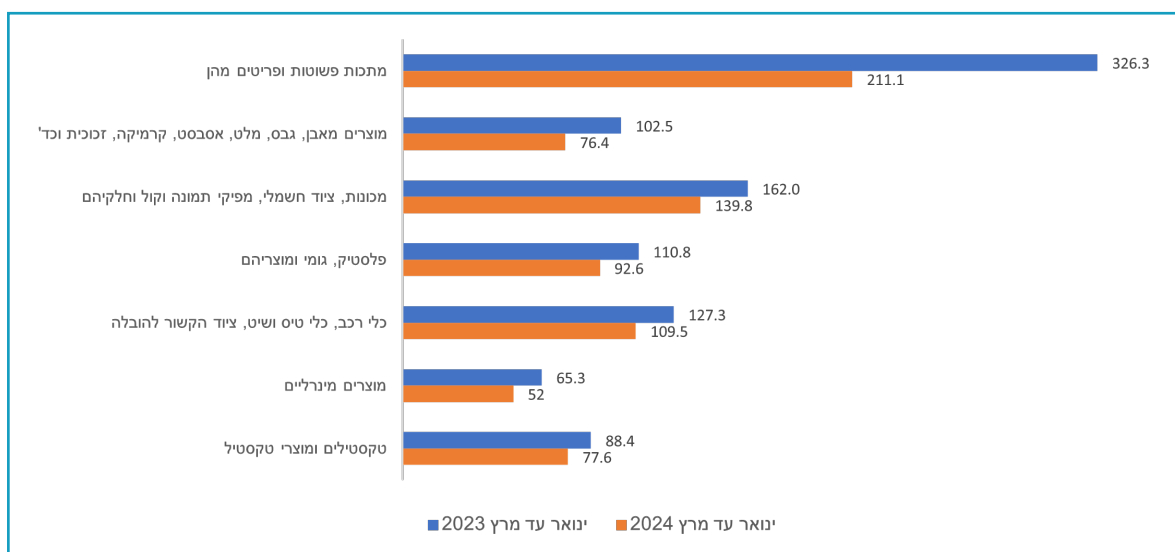

סך היבוא
מטורקיה
במיליוני דולרים,
2023 - 2020

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

בשנת 2023 טורקיה הייתה מקור הייבוא החמישי בחשיבותו לישראל אחרי סין, ארה"ב, גרמניה ושווייץ. מדינת ישראל מייבאת מטורקיה בעיקר מתכות כגון ברזל ופלדה המשמשות לתעשיות שונות (בעיקר לענף הבניה), מוצרים מאבן, גבס, מלט, אסבסט, קרמיקה, זכוכית וכד', מכונות וציוד חשמלי, מזון ותוצרת חקלאית, פלסטיק גומי ומוצריהם, טקסטיל ומוצרי טקסטיל, כלי רכב וחלקי חילוף לרכב (בעיקר טיוטה, רנו ופורד) ועוד.

ואכן, בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2024 חלה ירידה משמעותית בתחומים אלה לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

יבוא סחורות
מטורקיה, לפי
קבוצות סחורות,
רבעון ראשון של
2024 לעומת
תקופה מקבילה
אשתקד
(מיליוני \$)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

עצירת המסחר עם טורקיה השפעות על המשק הישראלי (המשך)

כפי שניתן לראות, הפגיעה המשמעותית ביותר הייתה בייבוא מתכות, בו נרשמה ירידה של 35% ביחס לתקופה המקבילה. כמו כן במוצרים מאבן, גבס, מלט, אסבסט, קרמיקה וזכויות נרשמה ירידה של 25% ביחס לתקופה המקבילה. מנתוני d&b עולה כי ישנם ענפים נוספים שיש להם מסחר משמעותי מול טורקיה, כגון תעשיית ייצור הקרטון, כלים חד פעמיים, תעשיית הרהיטים, חומרי ניקיון ועוד. בתחומים אלה ישנם אלפי עסקים קטנים ובינוניים שנשענים על הסחורות מטורקיה, וייקח להם זמן למצוא מקורות יבוא אחרים ולייצר מערכי הסכמים חדשים, וגם כשזה יקרה – סביר שמחירי הסחורות יהיו גבוהים הרבה יותר מאלה שדרשו עד כה ספקי הסחורות בטורקיה.

האם קיימות לסוחרים חלופות ראויות?

על פי גורמים עמם שוחחנו, יש מעט מאוד יבואנים ש"שמו את כל הביצים בסל" אחד ולא נערכו לסיטואציה. לכל מוצר ניתן למצוא תחליף השאלה מאיפה, כמה זמן לוקח לו להגיע ובאיזה מחיר. למרבית היבואנים יש חלופות. כך למשל, ידוע לנו שיבואנים רבים כבר מחפשים פתרונות במדינות אחרות לדוגמה – קפריסין, יוון, מצרים, איטליה.

מקורות בענף הבנייה מדווחים כי נעשים בימים אלה ניסיונות לייבא מלט ממצרים ומספרד. תחליף לריצופים, קרמיקה וכלים סניטריים ניתן למצוא בסין, או באיטליה (אם כי במחירים גבוהים יותר).

עם זאת, נכון למועד זה לא נראה שנמצא פתרון כולל ומקיף לבעיה. בתחום המתכות נרשמה עלייה מסוימת בייבוא מתכות בשיעור של כ-10% מגרמניה וכן בשיעור דומה מארה"ב, אולם לא בהיקפים שמשלימים את החסר מטורקיה. בתחום כלי הרכב, ראינו ירידה משמעותית של כ-14% ביחס לתקופה המקבילה בייבוא מטורקיה, אולם אנו מזהים עלייה משמעותית בייבוא כלי רכב מקפריסין ויוון, כלומר ככל הנראה חלק מהרכבים מטורקיה עושים את דרכם לנמלים של קפריסין ויוון, ומשם לישראל. אך פיתרון זה של "שילוח בנתיבים עוקפים" הוא פתרון לזמן קצר. בטווח הבינוני-ארוך היבואנים יאלצו למצוא ספקים חדשים במדינות אחרות, וכאמור, תהליך זה כבר החל.

האם נראה עליית מחירים?

בין אם מדובר בייבוא דרך מדינה שלישית או במציאת ספק חלופי, לדבר יש משמעויות מבחינת שילוח והובלה, בירוקרטיה ורישוי, יצירת מערכי הסכמים ועוד – כל אלה עלולים לייקר את המוצרים עבור הצרכן הישראלי.

כאמור לעיל, לחרם הנוכחי השפעה מהותית על ענף הבניה. ראשית, עד שימצאו ספקים חדשים לחומרי הגלם – קצב הבנייה יואט, מה שישפיע על היצע הדירות. בנוסף התייקרות הסחורות תייקר את תשומות הבנייה ותגולגל בסופו של דבר אל מחירי הדירות ואל רוכשי הדירות.

עצירת המסחר עם טורקיה השפעות על המשק הישראלי (המשך)

האם נמצא פתרון ברמה המדינית?

בנוסף לסוחרים, שכבר פועלים למציאת פתרונות, נראה שהממשלה גם היא נוקטת בצעדים על מנת להפסיק את התלות בייבוא הטורקי, גם בטווח הארוך. כפי שנמסר לנו, בימים אלה עובדים במשרד החוץ ובמשרד הכלכלה על הידוק קשרי המסחר בין יבואנים ישראלים לספקים יוונים וקפריסאים שיחליפו את הספקים הטורקיים. המשבר הנוכחי מגיע על רקע מדיניות רבת שנים של הסרת מכסים ופתיחת המשק ליבוא, מדיניות שנבעה מהרצון להתמודד עם יוקר המחיה, אך בפועל תרמה לא מעט להיחלשותן של תעשיות מקומיות חיוניות, לאובדן מפעלים, קווי יצור וידע רב – ובפועל לא הצליחה להפחית את יוקר המחיה. היבוא הזול מטורקיה המשיך לגדול מידי שנה, על חשבון היחלשותן של התעשיות המקומיות. קובעי המדיניות הניחו, בהסתמך על ניסיון העבר, שתמיד תישאר הפרדה בין השדה הפוליטי לשדה המסחרי, ולראיה גם בתקרית המרמרה משנת 2010 בה נהרגו 13 אזרחים טורקים – לא הופסק המסחר בין המדינות. יחסי ישראל-טורקיה ידעו עליות ומורדות ומשברים רבים, אך בדרך כלל המסחר לא נפגע. אירועי ה-7 באוקטובר הם התממשות של תרחיש קיצוני וככזה, נפגעה גם ההנחה שיחסי המסחר לא יפגעו. המשבר הנוכחי מדגיש את החשיבות של מדינת ישראל לשמור על תעשיות מקומיות חזקות ועצמאיות, במיוחד כדי שנוכל להתמודד עם סיטואציות כאלה בעתות מלחמה. עם זאת, להערכתנו הגם שמדובר במשבר חריף – הוא לא ימשך לנצח. בטווח הארוך להערכתנו המגבלות יוסרו והסחר בין המדינות יתחדש. בטווח הבינוני היבואנים יאלצו למצוא חלופות, לדבר יהיו השלכות ומי שישלם את המחיר יהיה הצרכן הישראלי.

שיקום הדרום שנמצא כרגע על הפרק יכול לשלב את הצורך במפעלים מקומיים ישראלים שיתנו מענה ולא יסתמכו על מדינות וסנקציות בין לאומיות כאלו או אחרות. ניתן לשלב את שני הנושאים לכדי פתרון אחד ולהחזיר מפעלים ויצור מקומי לאזור הדרום ובכך להרוויח משני הכיוונים – גם שיקום הדרום וגם הקטנת התלות במדינות זרות.

דן אנד ברדסטריט ישראל

דרך השלום 53 גבעתיים

טלפון 03-7330330

info@dbisrael.co.il

www.dbisrael.co.il

אין לשכפל דו"ח זה, במלואו או בחלקו, בכל צורה שהיא.
דו"ח זה נמסר לידיך ע"י דן אנד ברדסטריט (ישראל) בע"מ (דן אנד ברדסטריט), ומיועד לשימושך הבלעדי לסיוע בהחלטות עסקיות בלבד.
דן אנד ברדסטריט אינה ערבה לדיוק המידע בדו"ח ואינה אחראית לכל הפסד או נזק אשר יגרם לחברה או נציגיה כתוצאה ממהליך איסוף המידע ומסירתו. מוצר זה נהנה מהגנת זכויות יוצרים וכל העתקה ולאן שימוש בלתי מורשה מהווה הפרת זכויות
דן אנד ברדסטריט (ישראל) בע"מ © 2024

